

ՄԵԶՄՈՒՄ ԵՒ ԱԽՊԱՐ

DIRECTION DU JOURNAL.
MEDJMOUA-I-AHBAR
Grand'Rue de Pera, Tuxim 65

Համբարստ իջի սեփա եսանի ՉԱՐՇԵՆՊԻՀ վե
ճՈՒՄԱ ԻՐԹԵՍԻ կիսնդերի նեշր օրումուր:

ՆԻՒՍԽԵՍԻ
30 ԲԱՐԱ

مجموعه اخبار
باوای تقسیم جاده می نور 70

ԱՊՐԵՆԻ ՖԻՅԱԹԼԱՐԸ. = Իսթանպուլ իշին սենթեմբեր 60 ղշ. = 6 սյուրը 35. = Թարա իշին սենթեմբեր 85 = 6 սյուրը 45 ղշ. տրոշ. = Մեմլուկի էնթեմբեր իշին սենթեմբեր 20 ղշ. տրոշ. = Բոսթա ինթեմբեր պիդէ ալիտ տիր. = 15 կիւնիւք նիւսթեմբեր 60 բար. տրոշ. = ԻււնԱթ ՇԱՐԹԼԱՐԸ. = 1ինճի սանթեմբեր սորաւը 5, 2ինճի վե Յիւնճիւ սանթեմբերին հէր սորաւը 3, վե հիւնճիւ սանթեմբերին պէհէր սորաւը 1 ղշ. տրոշ. = 3օգ տէֆա տէրճ իսիւնթեմբեր իւնաթ իշին սորաւը բազարլըզ օլունուր:

Ղազէթայա միւթէալիք խոստումաթ իշին ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԹՕՂԱՅԵԱՆ միւրաճապթ ւունա = Իտարէխանէ՝ Պէյօղլունտա ճառատէի քէպիրաւ Ն. 65:

ԿՐՕՆՔԸ

Չարագացած միտքեր, օտարական մեր կրօնական հաւատքին, ինչպէս՝ իմաստաւ. սէնթեր, զրաքէտներ ու հրապարակագիրներ, ստիպուած են այսօր մեզի հետ մէկ-տեղ զբաղել մի բարոյական խնդիրներ. բով, որոնք մեր հոգեկան ու բարոյական անկումը կը մատնանեն:

Երբ խնդրի նիւթ ըլլան ծնունդներու նուազումը, պատանիներու կանխահաւ տնտեսական թիւնները և կամ հիմնական երջանկութեան պակասութիւնը, անոնք իրենց հոգեբանական բովանդակ հմուտութիւնը կը թափեն ու կը սկսին տալ հաւաքառու մէկ բացատրութիւններ, բարոյական արեւիքներու կ'առաջարկեն և թերթերն ու հանդէսները կը լեցնեն խորհմաստ ուսումնասիրութիւններով ու կուտան այնպիսի հիասքանչ խրատներ, որոնց կ'արժէ հետեւիլ:

Սակայն, աւա՛ղ, իրենց այս բացատրութիւնները զուրկ են էականէն, և ա. ճաջարկուած դեղերը աղբիւրներուն մը չեն ունենար հիւանդութեան արմատներ վերայ, իրենց ըրածը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ արտաքին դարմանում մը այնպիսի հիւանդութեան մը համար, որ ներքին դարմանում մը կը պահանջէ: Կարելի չէ մարդու բարոյական փոխել բարեփոխում մի օրէնքներով կամ ծրագիրներով. աշոր համար, ամէն բանէ առաջ հարկ է անհատներու խիղճը բարեփոխել կրօնքի սկզբունքներուն համաձայն, և այն առին, մարդկութեան բարոյականին դէմ գտնուող քաղաքական քաղաքական քաղաքական պիտի կրնանք ունենալ:

Գալով բո՛ւն իսկ կրօնային զգացումներու բացակայութեան, որ մեր բարոյական պակասութիւններուն գլխաւոր սկզբնապատճառն է, այս մասին այդ իմաստունները և գիտունները չեն հաճիր նոյն իսկ պարզ իշխատակութիւն մը ընել. նոյն պէս բոլորովին կը մոռնան իբր բարոյական գլխաւոր դարմանում մը մատնանել ուղղափառ հաւատքի վերադառնալու պէտքը, որ անբարոյականութեան դէմ լաւագոյն ու ամենէն աղբիւրի դեղն է:

Իրենց բռնած այս ընթացքով՝ չեն նշմանիր անոնք բժիշկի մը, որ աշտոտ կ'լի մայր մը պատճառած հիւանդութեան մը առջեւ, կը շարունակէ իր դեղագիրքներով հարստացնել դեղագործը՝ մոռնալով իր հիւանդին արտօնել պարզ օգտախոսութիւն մը, որ զինքը անկողնէն պիտի փրկէ:

Իրենց իմաստասիրութիւնը ու հոգեբանութիւնը նկատի չեն առնել բուն կենսական խնդիրները: Մեր բարոյական պակասութիւններուն համար նոր և շահեկան հայեցակէտներ ունին: Պերճաբոս են, ու կը բանախօսեն, կը վիճին, գիրար մը. Կ'ընեն, և անուն մը կը չահին. բայց իրապէս, լուրջ «չառլադան»ներ են աւելնալ, որոնք իրենց դէմը ելլողին ճիշդաբար կուտան դեղ մը, որ ո՛չ մէկ հիւանդութիւն բուժելու յատկութիւնը ունի:

Ինչո՞ւ այս թերացումը: Որովհետեւ չեն գիտեր ներկայ մարդկութեան մեծագոյն մասին անբարոյականացումին գլխաւոր պատճառը — որ ուրիշ բան չէ, բայց եթէ ժամանակակից անկրօնութիւնն ու անհաւատութիւնը, որ մշակութեան սքանչելի հող մը կը ներկայացնեն ամեն տեսակ մոլութեանց — և այդ անբարոյականացումին հիմնական դարմանումին միջոցը, որ է. — Աստուած, իր օրէնքը, որ մարդկային խղճին կը հրաւայէ, խորունկ հաւատքը՝ կրօնքին խոստացած երկնային ապագայ վարձատրութեանց ու պատիժներու և վերջապէս կրօնային արարողութիւնները, որոնք երկնային օրհնութիւնները կը սփռեն մարդկութեան վրայ:

Ժամանակակից իմաստասէրները ամէն ինչ կը քարոզեն, բացի ասկէ: Աւա՛ղ, ոչինչ պիտի յաջողին ընել սակայն առանց անոր: Ինչպէ՞ս չեն կրնար տեսնել արդեօք անբարոյականութեան այն օրնստութեան անունը, որուն պատճառը մեր կրօնքի սկսածն է: Ինչպէ՞ս իրենց մտքին ու գրչին ամբողջ ուժովը չեն սկսիր աշխատել նորէն մարդիկը կապելու համար կրօնքին՝ ժողովուրդները հալածելով կրօնային ըմբռնումներու հետ: Մենք միայն ու միայն կրօնքին պէտք ունինք, և անկէ կը հեռանանք: Ի՞նչ հակասութիւն է այս:

Զէ՛ք զարմանա՛ր տա՛ մարդոց վրձակին, որոնք կը յաւակնին զարգացած ըլլալ, ու մեր բարոյական թերութիւնները ուսումնասիրելով՝ անոնց դարմանները կը փնտենեն, և աչքերնին գոցելով կ'անցնին այն միակ դարմանին ճովէն, որ կարող է այդ թերութիւնները սրել:

Փորձեցէ՛ք խօսիլ իրենց այս մասին, ու պիտի տեսնէք որ, գլուխին պիտի աստառնեն և ուսերնին պիտի ցնցեն: Անոնք կը նմանին այն կարգ մը maniaque-ներու, որոնց առջեւ կը խուսափին կարգ մը խօսքերէ՝ զիրենք չգրգռելու համար: Ինչո՞ւ սակայն այս յամառ parti pris՝ փրկութեան մէկ հատիկ միջոցը չընդունելու և նոյն իսկ անկէ հեռու փախելու: Արդեօք՝ քրիստոնէութեան սկզբունքներուն ու վարդապետութիւններուն դէմ գալու համար մասնաւոր չա՛ն մը ունին:

Անցեալները՝ «Մաթէն»ի մէջ հրատարակուած յօդուած մը՝ մեր բարոյական վատթարացումներուն վրայ խօսելով, կը յիշէ Ֆրանսայի մէջ երեքսարդ չարագործներու — գող, մարդասպան և այլն — օրէ օր շատնալը և դարման մը կը խորհի ատենց այս ընթացքին դէմ: Սակայն, յօդուածագիրը, որ կը թուի թէ կրօնային սկզբունքներու հետ հաշտ մէկը չէ, աւելորդ կը սեպէ չարիքին բուն պատճառները փնտռել և հեռուները կ'երթայ, զանց առնելով տեսնել աչքին առջեւինը:

Կ'ըսէ թէ՛ այսօր Ֆրանսայի մէջ, եղբուհաւորապէս ատենին ապագայ յաճախողները՝ 15 տարեկանին գողութեան արհեստին կը սկսին, մարդասպանութեան վերջացնելու համար՝ 20ին: Ու այս կանխահաշտ չարագործութեան պատճառները փնտռելով, կ'երթայ գտնել զանոնք «աչկերտ»ու:

Թեան մոլութիւններուն մէջ, — Գանի մը բառով ամփոփենք ըսածները:

Մեծ արհեստագործութեան և բարձր վաճառականութեան օրէ օր գտած ծաւալումին ու անուրին երեսէն, պզտիկ արհեստագործները և վաճառականները տաւալ աղքատացած են, և օտարութեամբ խնայողութիւններ ընել գործաւորի մը օրականին, աչկերտը կը գործածեն հօս հոն շրկելու, պզտիկ կառքեր քշելու, և այս կերպով առանց ունէ վճարումի կը շահագործեն զայն և ոչինչ կը ստիպեցնեն անոր:

Երեք տարի ետքը, երիտասարդը՝ անտեղեկ արհեստին զոր վարպետը զանց ըրած է արդէն իրեն սովորեցնել, անկարող կը զգայ ինքզինքը ապրուստը վատաբարկելու գործաւոր: Ծնողները՝ ամբողջ յոյսերնին դրած էին իր վրայ և սա՛ փայլուն օրականներով պիտի կրնար իրենցներուն ապրուստը ճոխացնել: Դա՛ն յոստախառնում:

Վարպետը, որ մինչև նոյն օրը արհեստին վերաբերել գործերէն զատ ամէն տեսակ գործով զբաղեցուցած էր զայն, ճա՛մբ Կը գնէ խաճեք, բաճեք թէ քանի մը ետքը չէ, Ծնողներն ալ, իրենց կողմէ, աւելի մէկը կ'երակրելու ստիպուած ըլլալուն համար նեղացած, չարուհակ կը նախատեն զայն, և վերջապէս օր մը փողոց կը նետեն: Ու ան կ'երթայ աւելցնել թիւը գողերու և զբաղանքաւորներու, ապրելու և փախածները կատարելու համար:

Եւ՛տ լաւ, անո՛ւ ընկերային ցաւալի վերջ մը, զոր կ'արժէ դարմանել: Օգտակար ու շահեկան բան մը է անշուշտ գիտնալ թէ գողերը «աչկերտ»ներէ իր ծուգին: Դա՛մբ սակայն յօդուածագիրն բացատրութիւններուն, անոնք լոկ երեւուածական կը մնան, և չարիքը տուելի կարելու պատճառներ ալ ունի, զորս, աւա՛ղ, լրագրող մը չի կրնար նկատի առնել՝ առանց կրօնամոլ ու կ'երթալով մակդիրներուն արժանանալու: Ինչո՞ւ վարպետը այսպէս չարաչար կը գործածէ իր աչկերտը: Ինչո՞ւ իբր մեղքնայ կը գործածէ զայն, փոխանակ արհեստաւոր մը ընելու աշխատելու: Ինչո՞ւ այդ աչկերտը մէկէն ի մէկ ինքզինքը գողութեան կամ անբարոյականութեան կուտայ, առանց ջանալու կամ ջանքեր գործածել՝ պատուաւոր ասպարէզ մը պատրաստելու համար ինքզինքին: Ինչո՞ւ ծնողները հոգեբանին չեն ընել գիտնալ թէ արդեօք իրենց զաւակը արհեստը կը սովորէ կոր:

Ինչո՞ւ: Որովհետեւ բոլոր այս մարդիկը ա՛լ մոռցած են ըրողովուն Աստուծոյ ճանապարհային առաջին, չորրորդ, եօթներորդ և ութերորդ հրամանները:

Մեր խորհողները չեն տեսնել և կամ չեն հաճիր տեսնել թէ՛ առանց քրիստոնէական կրօնքին վարդապետութեանց, մարդկութիւնը կը լեցուի միմիայն շահագործութիւններով, ինչ որ անբարոյականացումի գագաթնակէտն է:

Բարոյական բարեփոխումներ կ'առաջարկուին չորս կողմէ: Ո՞վ պիտի կրնայ

երբէք բարոյական ըմբռնումներու այս տխուր վիճակը բարեփոխել, առանց մարդուն արտին մէջ դնելու նախապէս Աստուծոյ երկրորդը:

Փորձեցէ՛ք նոյն իսկ յուզումնալից գեղեցիկ յօդուածով մը պայծարել հետաքրքրութեան դէմ, որ մարդկային ամենէն վաւարակար զգացումներէն մէկն է:

Առանց կրօնքի, մեր քաղաքակրթութիւնը վայրենիներու ժամանակէն ինչո՞վ միայն կը տարբերի, բայց եթէ իր նախահար մեղքներով ու դրսեւորութեան կան կենցաղագիտութիւնով: Առանց կրօնքի, ո՞վ պիտի սանձէ այն վայրենի քաղաքը, որ կը նիւնէ մարդու հոգիին մէջ: Միթէ անկախ բարոյական գեղեցիկ ոճով շարադրուած պատգամները, թէ մարդասիրական զգացումները, ժողովուրդներու պատմութիւնը ժխտական պատասխան մը կուտայ մեզի, և պէ՛տք է վերջնականապէս համոզուի՞ք զա՛րգացած ճակ ճամբարութեան թէ՛ ընկերային բարոյական վաճառականները անտեղափոխել զարգացած պիտի ըլլան, եթէ իրենց սրտէնները չհիմնեն Աստուծոյ երկրորդը վրայ:

(Նաբոնեական)

Կ-ՊԱՏՐԻԱՐԲԱԿԱՆ

ՓՈԽԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Յաւօք սրտի կը լսուի թէ այս օրերու կրկին կը յուզուի Փոխանորդութեան ձանձալի և անիմաստ խնդիրը: Վարպետ ժողովը կը ջանայ կրկնել այն սխալները որ անգլիկանութեամբ և անպատեհօք, առանց ապագային ծագելիք անպատեհօք թիւներն անցնելու գործունեաց յընարուս թեան երկուց երկուսկուսաց, Առաջնորդի և Արքիեպիսկոպիտի: Երաւանք մը որ մեծաբն զժողովութեանց դուռն բացաւ և այս անգամ նոյն սխալները իբր իրաւունք և յաջողութիւն կը նկատուի, որ ոչ եթէ իրաւունք է, այլ կաշկանդում իրաւանց, թէ՛ կաթողիկոսի և թէ՛ Հաստաբակութեան նկատմամբ: Նպատակ է այս երկու կաշկանդումներու վրայ խօսիլ:

Առաջին կաշկանդումն և կամ մեծ օխաւանքը յայտնելու համար պէտք է գիտնալ ազգաց և անձանց վիճակը և անոնց անձնական իրաւունքը և կամ կրօնային իշխատութիւնը: Զկայ անձնաւորութիւն մը որ իր գործառնութեանց մէջ սահմանափակուի, և ստիպուի օտարի միջամտութեան հպատակել: Միմիայն անշափառանքներ և յիմարներ ի բաց առնալ, որոնց համար պաշտօնական խնամակալ մը կը կարգուի և այս խնամակալութիւնը քաղաքական օրինօք ամառանդեալ է մինչև ցաւալանութիւն: Իսկ ինք իր գործոց համար փոխանորդ կարգելու անձնական իրաւունք է, որուն դէմ ոչ ոք կրնայ հակառակել: Եթէ ամեն մարդ այն և կրն իր գործոց համար փոխանորդ կարգելու իրաւունք կը վայելէ և ազատ է, ինչ պատճառաւ արդեօք կաթողիկոս-Պատրիարքի մը պիտի չափաւորուի, որ օրենքը կրնայ զինքը օտարի:

Տեսնենք այժմ երկրորդ կաշկանդումը
 և սխալանքը ի վնաս հասարակութեան:

ՄԵԶԻՍ ՈՒՆԷ. — ՄԻԼԻՆՔԻԵՄ ապօնէլէ-
րմըդաշն պիրը Թորաֆընսան Կէօնաշ-
րիմը օլա լաշնաւէքի պէնար մախսու-
օը պրիթարֆանէ աշըն լիշ պուռն հազդ-
ը ֆըքալարլըն թապլիպ վէ թաքտիր
օլունհաղըն մէմու իթմէզլէ պէրապիր,
Թաթըր մէճլթիմէն պուր պապաշէ մուհիպի
մէնուլլիթ օլաճազ պիր օնպէկ պուլուսի-
մաաղըրը սոս պէնաշ խաղըրդ Թաթըր
մէճլթի, սոն իքի վէքլին ինթիխապն-
աա ճարր օլաա դալաշէն վէ էմալլինէ
թէվիթիցն հարէքիթ իրմէտիլը, վաղը-
ֆէտիթ իյֆա ըթմը օլմազ խաաաօրնսա
պուլուսապլիրը Եաղըր քի, պուռնս
վէվէլ օն, մէճլթի մէզքըր, — վէլէլ
մուհարըրի, մէքիթպըն էֆքեհարն-
աա օլաա պիր — Կազըն Կ-Թաթրիկի-
նըն վէ Միւրէպիրան մէճլթիլն ըյ լիշ
մուվաֆիքադաթլիա ինթօրըն թէշէպ-
պըա իարլէն պիր մուաշլէյէ դարըն ա-
զալլիթէթաէ գալուըլ, վէ սուսաթօլի իշ
պիր թաթաթան իշպու սուրէթի ինթի-
խապա դարըն իթլիազ վաղը օլմաաղը
հալաէ, պաշաա ալըրլիլ պիր շէյ եաղա-
օղա լալի Միւրէթը ճը թաթըր վէ թէվիլլէ
էաթըր մաաաշլէթա, աւաճա, պաշաա Կ-
Թաթըրդ ըրնիպ էթ հաղըթլէթիր պուլու-
սաաազ, օնաաաալ իրաշն լիշ ճաթանի
շէյթիթըրըրի իրաշէ Թաթըր Միւրէթ-
լիթ մէճլիա մաթրիֆըրլլէ թաաթլաթը լա-
զըն վէ միւնաթըրէ ինթա դըրնաթըրէ
Թաթըր, Կ-Թաթըրդ ըրնիթ. էթ, հազ

Մուսարրիպ անվեթեւեան պիտի չհա-
նուգնէր շարթլարենտան խօշնուտ օլմահա-
րագ, ֆիլերինի թէպտել ի թոռիկինէ, վէ
պինապերն եհնիւան միւշքիւրաթ դուհուր
ի թմիշ օլուպ, մուհարեպէնին թէքրա
պաշլանմասը միւհեթէմիլ պուլունարընա
տալիք ճուստա իրթէնի աքշամը չըգան շայ-
տարի թասաթը օլունեթիլ տըր: Մկնալը
սիեսաթիէն աք չօք վուգուգի օլանլար ի-
չին, պու շայեալարեն թասաթը օլունամա-
եաճաղը մսիւլմ իտի: Վագան պու խօշ-
նուտսուղըգ եալընը պիր թարաֆտա աէ-
շիլ, հէր իքի թարաֆտա տալիք մկնուտ
տըր: Բուսար՝ մաղլուպ պիր հալտե ագտը
միւսաշէնա իտիւմէսինաշէն, վէ ճաքօնըլար
տա՝ գաղտմաթըլարը մուգաթֆիլիէթէթէ-
ր: Իտիք միւքեապանի նալի օլամուրը,
խուսուտա Բուսարեն թագ միւսաթը հար-
պիյէ ալմագտան վագ կէշիշ օլմալարեն-
տան տօլարը խօշնուտ գալմամըլար տըր:
Լաքին օլան օլմուշ տըր, միւգաքէրաթը
սուրիւն մուրախիսպալարը, Բօրլամաթտ
հէր հէ եաթմըլար իսէ, մէթպուլի մու-
թալիսլամարընը: Վէ հիւքիւմէթէրինին
քալ վէ գարաթըլա եաթմըլ օլտուգլարեն-
տան, պուսուտան կէրի աէսիւրէմէնէնէկի
տէրքեաթ տըր:

[illegible]

— Ե՛կնի Տաւղա երգամեամէսինին

